

MAREMMANO-ABRUZZESEN ONNELLINEN ELÄMÄ SUOMESSA Omia ajatuksiani asiasta

Rodun valinnan tulisi mielestäni aina tapahtua sen käyttötarkoitusta kunnioittaen. Tämä tarkoittaa sitä, että hankitaan Suomen pystykorva tai ajokoiria, koska halutaan käydä metsästämissä. Tai hankitaan maremmano-abruzzese, koska tarvitaan lammasvahtia tai alueen vahtia maaseudulle. Rodunomaisten taipumusten eli rodun käyttöominaisuuksien vaaliminen jalostuksessa edistää koiran kokonaisluonteen tasapainoisuuden säilymistä. Tästä asiasta ovat mm. ruotsalaiset etologit ja asiantuntijat tehneet tutkimuksia noutajarotujen kohdalla. Tutkimusaineistona käytettiin noutajakoirien luonnetestituloksia. Tuloksissa ilmeni, että sileäkarvaisten noutajien luonnekuva vaikutti kaikkein tasapainoisimmalta verrattuna muihin noutajarotuihin. Syitä selvitettyä ilmeni, että sileäkarvaisten noutajien kohdalla huomioitiin käyttöominaisuuksien olemassaolo jalostukseen valinnan kriteerinä. Niiltä edellytettiin hyväksytysti suoritettua taipumuskoetta ennen jalostuskäyttöä. Muilla noutajaroduilla ei ollut tällaista käytäntöä ja muutenkin rodunomainen harrastaminen oli paljon vähäisempää.

Toinen esimerkki voidaan ottaa oman rotumme maremmano-abruzzesen kohdalta. Kaikki me Italiassa käyneet ja lammasvahteina toimivia koiria nähneet voimme todeta vain sen, että ne ovat luonteeltaan varsin tasapainoisia. TMC-testin hyväksytysti suorittaneista koirista on suuri osa työkoiria tai niiden jälkeläisiä.

Suomessa "lähiökoiralla" ja maaseudun rauhassa kasvaneella m-a:lla on mielestäni havaittavissa selviä eroja käyttäytymisessä toisiinsa verrattuna. Ympäristön merkitys on vähintään puolet koiran lopullisen luonteen muotoutumisessa, perintötekijöiden vaikutukseksi jää silloin korkeintaan 50%. Kerrostalo tai tiheään asuttu omakotitaloalue ei ole pääsääntöisesti sopiva elinympäristö laumanvartijalle

Koira, jolla on pitkä historia toimia vahtina, ei käsittääkseni voi olla onnellinen muuten kuin saadessaan toteuttaa itseään. Maremmano-abruzzese on oikean tyyppinen vain silloin, kun sen ulkomuoto on FCI:n hyväksymän rotumääritelmän mukainen ja sillä on lammasvahdin luonne, joka pystytään toteamaan vain sen ollessa käytännön työssä joko eläinlauman- tai reviiirin vahtina.

M-a:n tulisi saada mielestäni varttua hyvin paljon ”omillaan luonnonlapsena” vailla liiallista ihmisen puuttumista. Tasapainoisuuden salaisuus on paljolti irtiolemisen ja omaehtoisessa elämisessä. Lähiökoirat ovat huomioideni mukaan herkemmin kiihtyviä ja hieman stressaantuneita koko ajan, kun taas maalaiskoirat ovat rentoja ja rauhallisia. Syy piilee siinä, että tiheään asutulla alueella koiran elämä voi olla hyvin kontrolloitua ja ihmisen talutusnuorassa olemista sekä fyysisesti että henkisesti.

Maremmano-abruzzesen tulisi oleskella pääasiassa ulkona, mielestäni kokonaan ulkona. Tämä on sille luontaista ja lisäksi säästytään moninaisilta ”käytösongelmilta”. Niitä nimittäin kokemukseni mukaan tulee helpoiten juuri niille yksilöille, joiden elämisestä tehdään liian ”ihmismäistä”. Italiassa m-a:n asema suhteessa ihmiseen on useimmiten aivan toisenlainen; m-a on työläinen ja työtoveri, joka elää erillistä omaa elämäänsä. En suinkaan tarkoita sitä, että m-a:n tulisi saada elää täysin pellossa, tai siitä ei huolehdittaisi asiallisesti. Meidän yhteiskuntamme asettaa velvoitteita koiranpidolle ja niitä toki on noudatettava. Perustottelevaisuuden oppiminen käy m-a:lta nopeasti ja sitä koiralle voi opettaa arkipäivän askareiden yhteydessä. Itsenäistä luonnetta on arvostettava, siksi minun mielestäni ei ole sopivaa kontrolloida koiraa liikaa ja yrittää tehdä siitä "sokeasti tottelevaa" robottia.

M-a vaikuttaa hyvin onnelliselta saadessaan pelkästään maleksia irti alueellaan tai eläintensä parissa. Se on töissä läpi vuorokauden, myös silloin, kun se näyttää olevan syvässä unitilassa

pensaan varjossa tai talon alla. Terävöitymistä tapahtuu illan tullen ja se on huipussaan pimeällä. Yöt ovat vahdin työaikaa ja koira pitää haukunnallaan tunkeilijat loitolla. Monissa ympäristöissä haukkuminen ei ole toivottavaa ja koiran toimintaa joudutaan rajoittamaan kielloilla. Yöksi se otetaan sisälle, jotta naapurusto ei häiriintyisi. Ymmärrettävää kyllä, mutta minun mielestäni perintötekijöissä olevan rodunomaisen käyttäytymisen estäminen tuntuu järjettömältä. Estäminen tavallisesti lisää haukkumista ja siitä se kierre alkaa. M-a ei kuulu olosuhteisiin, joissa se ei voi toimia tyyppillisesti. Maailmassa on satoja muita koirarotuja, joista löytyy varmasti sopivampi.

Jos koira ei pääse eläinlauman vahdiksi, on sillä oltava iso reviiri, jossa on ainakin 11/2 metrin aita, josta ei pääse yli, ali eikä läpi. Tämä siis silloin, jos alueen välittömässä läheisyydessä on sellaista, mihin koira ei saisi puuttua. M-a on fiksu ja nopeasti kerrasta oppiva koira. Jos se kerran pääsee aidan alta, se yrittää jatkossakin. Oppimisen näkökulmasta karkaamisen vahvistus (palkkio) on saavutettu hurmaava vapaus, mielenkiintoiset hajut tai pääsy lähellä olevalle grillauspaikalle, josta aina löytyy grillituotteiden tuoksua, kenties ihan jäänteitä. Koira pyrkii aina tekemään sellaisia asioita (kuten ihminenkin), jotka tuottavat sille mielihyvää ja myönteisiä elämyksiä. Kaikkein ihanteellisinta koiran kannalta olisi asua niin "suojassa", että aitoja ei tarvittaisi ollenkaan. Itse sanon kasvattieni omistajille, että kokeilevat miten kauas heidän m-a yksilönsä menee omasta alueestaan. Rodussamme on erilaisia yksilöitä lähiympäristöön kohdistuvan vaeltamis- ja tutkimishalukkuuden suhteen.

Omat koirani ovat hyvin rauhallisia ja ongelmattomia, niiden kanssa on helppo elää. Ne ovat itsenäisiä, sopivan tottelevaisia, eikä niiden olemassaoloa tarvitse huomata, jos ei halua. Ne elävät laumassa, mikä vaikuttaa olevan niille tärkeää. Ne ovat pääasiassa ulkona yötä päivää. Yksinäinen, vain ihmisten kanssa elävä m-a, ei välttämättä ole täysin onnellinen. Eläintovereita ei korvaa mikään.

Taluttimessa kuljetan koiriani vain välttämättömät reissut kuten eläinlääkäriin ja näyttelyyn. Vuosien varrella olen pannut merkille, että koira, joka on saanut pyrhedellä ensimmäisen ikävuotensa vapaasti, on jatkossa hyvin helppo kuljettaa taluttimessa. Minulle on tullut Italiasta useita jo muutamien kuukausien- vuosien ikäisiä koiria suoraan tarhasta tai lammaslaitumelta, eikä heidän kanssaan ole ollut vetämisongelmia.

Jokaisella koirallani on oma tarha, johon ne ruokitaan ja ne saavat sinne luunsa. M-a:lla on oltava ruokarauha. Puolustushalun nostattaminen ruuan suhteen on aivan turhaa yrittämällä syöttämistä toisten perheen koirien läsnä ollessa. Ruuan vahtiminen on normaalia koiraeläimen käytöstä. Minun on vaikea ymmärtää ihmisiä, jotka väen väkisin haluavat koiralaumansa syövän "somasti" vierekkäin. Epävarmuus siitä, että JOKU voi kaapata ruuan nostattaa puolustusmielialan, siis ominaisuuden, joka on voimakkaana m-a:n "verissä" eikä missään tapauksessa vaadi opettamista. Ihmisen on siis aivan turhaa provosoida riitelyyn antamalla esim. luita purtavaksi vierekkäin tai ahtaaseen tilaan. Kun aita on välissä, kokee koira olonsa turvatuksi. Muutama oman koiralaumani narttu on "haukka" ruuan suhteen. Minä olen tyytyväinen tästä, koska se on hengissä selviytymisen kannalta oleellista. Tällainen ruokaan motivoitunut narttu on helppo hoitaa silloin, kun se on kantava ja sillä on pennut. Pennut nimittäin eivät säily hengissä, jollei emä syö ja pysty niitä maidollaan ruokkimaan. Muutenkin ruuan maittaminen kuvaa stressitöntä olotilaa. Jos ruoka ei maistu, on tartuttava asiaan ja ruvettava miettimään mikä on vikana; vatsanpurut, muu vaiva, stressitason nousu. En ole itse koskaan omistanut m-a:ta, joka ei ottaisi namupaloja. Se, ettei kiinnostusta niihin aina riitä, kertoo omalla tavallaan koiran stressaantumisesta kyseisessä tilanteessa. Stressaantunut koira ei pysty myöskään kunnolla oppimaan. Tällainen tilanne ei ole edullinen koiran ohjattavuuden kannalta. Joskus omatkin koirani hyljeksivät herkkujani. Näin on käynyt "tarhakoiralleni" isossa näyttelyssä, johon olen sen viedyntä ensimmäiseen esiintymiseensä.

Koska kotonani on tällä hetkellä kaksi urosta ja muutamalla nartulla on ajoittain "nokkapokkaa", pidän koiriani kahdessa laumassa. Kun toiset juoksevat alueella, ovat toiset isoissa tarhoissaan. Sinne ne kipittävät mielellään pienestä vihjeestä, koska tarhassa oleminen on tehty viihtyisäksi. Eri laumoissa pitämäni koirat eivät käy rähinöimässä toisilleen aitojen läpi. Urokset kunnioittavat

toisiaan. Ne saattavat mennä hyvinkin lähelle toistensa aitauksia ja makoilla siinä tyynen rauhallisena kummankaan häiriintymättä. Parempi laiha sopu kuin lihava riita, joka voisi olla ilmeistä, mikäli olisin antanut heille siihen mahdollisuuden koettamalla pitää kahta aikuista urosta yhdessä narttulaumani keskellä, jossa oleminen nostattaa aina urosten välisen kilpailuhengen etenkin juoksujen aikaan. Urosten pitäminen keskenään laumassa, jossa ei ole narttuja, voi kyllä kokemukseni mukaan onnistua. Nartut voivat olla hyvinkin piukkoja toisilleen hormonivaiheestaan riippuen. Turvallisuuden tunne on kaikille eläimille elintärkeä asia ja kokemus siitä pitää mielen rauhallisena ja koiralauman tyytyväisenä. Useamman koiran omistajalla on oltava mahdollisuus tarjota kullekin koiralleen omat tilansa tarpeen vaatiessa.

Koiralaumani on jaettu ryhmiin sen perusteella, miten ne tulevat keskenään toimeen. Kun omistaa useita koiria, on hyvinkin mahdollista, että kaikki eivät välttämättä pidä kaikista. On yksilöitä, jotka ovat kuin ”kala vedessä” kaikkien kanssa, on olemassa yksinään viihtyviä yksilöitä ja sitten niitä, jotka tuntuvat kaipaavan aina kaverin vierelleen. Koirien hyvinvoinnin kannalta on erittäin tärkeää, ettei turhia riitoja aiheudu. Toki olisi ihanteellista, että koirani tulisivat luontaisesti toimeen keskenään, mutta jos näin ei ole, en halua pitää sopua yllä ankaran kurin ja valvonnan avulla, vaan pidän suosiolla erikseen. Omistajan uhkailevan dominanssin voimin ylläpidetty näennäinen sopu tekee ilmapiirin hyvin kireäksi ja nostaa stressitasoa voimakkaasti, mikä puolestaan tekee olosuhteista hyvin räjähdysalttiin. Kun omistajan kontrolli puuttuu, on riski voimakkaaseen välien selvittelyyn sopivan tilaisuuden tullen todella suuri ja seuraukset usein tuhoisat.

Kasvattajana hankin jatkuvasti uutta materiaalia, lisäksi nuorien koirien ja pentujen määrä on vaihteleva. Koska peruskoiramääräni ei voi nousta loputtomiin, myyn, annan tai sijoitan aikuisia hyväkuntoisia koiria uudestaan. Ihmiset ovat olleet hyvin tyytyväisiä saamiinsa koiriin. Tasapainoinen m-a sopeutuu aivan hyvin aikuisenakin uuteen kotiin, jos siellä tarjotaan vähintään yhtä hyvät olosuhteet koiralleni, kuin mihin itse olen pystynyt. On ehdottomasti olemassa hyviä ihmisiä, jotka tarjoavat kaiken sen mitä m-a tarvitsee. Mielestäni olisi itsekästä ajatella, että kukaan muu ei siihen pystyisi kuin minä itse. Monet ongelmakäytöksetkin voivat häipyä kuin tuhka tuuleen koiran päästessä uusiin ympyröihin. Oikeasti eläinrakas ihminen nöyrytyy myöntämään tämän asian ja sallii koiralleen uuden mahdollisuuden. Laumani koostumus siis vaihtelee aina tilanteen mukaan. Kasvatustyön kannalta on korvaamaton etu pitää useita koiria, koska pennut saavat parhaan alun saadessaan tavata aikuisia, hyvätapaisia koiria ennen luovutusta n. 10-viikon ikäisinä. Sisätiloissa käyviä koiria minulla on kaksi eli laumani steriloidut ”mummelit”. He parkkeeraavat olohuoneen patjalle tai vanhin omalle sohvalleen. Hellapoliiseiksi pyrkivät omistushaluiset yksilöni oleilevat ulkona, silloin ei aiheudu erimielisyyksiä toisten sisällä olevien kanssa. Tällaisia tyypejä minulla on vuosien varrella ollut sekä uroksissa että nartuissa. Niillä on ollut myös taipumusta vartioida minua toisilta koirilta. Jos näen pientäkin pyrkimystä tällaiseen, marssitan koiran välittömästi ulos ja vältän ehdottomasti antamasta sille mitään ruokaa sisällä. Vuoden kuluttua samainen tyyppi on yleensä hyvin asiallisesti sisällä ja voin avalla jääkaappia koiran ampaisematta paikalle. Koska käyttäytymistä ei sallita harjoitella, se sammuu. ”Turvamiehekseni” pyrkivän hädän kauemmaksi ja opetan, että minulla on oikeus silitellä ketä minä haluan ilman, että joku koiristani puuttuu siihen.

M-a:lla itsellään on hyvin selkeä elekieli. Pikkupentuna se oppii miltä näyttää vihainen ja kiltti koira. Noiden tunnetilojen ilmaisu on oltava helposti koiran nähtävissä myös ihmisestä, sillä muuten koirasta tulee epävarma. Epävarma koira, joka ei tiedä, miten sen halutaan laumassa olevan, on hyvin onneton. Harmonisen yhteiselämän vuoksi on ehdottoman tärkeää, että kaikki lauman jäsenet, ihminen mukaan lukien, tietävät asemansa toisiinsa nähden. Tällöin käytännön elämä on sujuvaa. Kysymyksessä on hierarkinen järjestys, joka on aina olemassa mutta ei korostetusti esillä, kun asiat ovat hyvin. Hierarkian mukaan joku on enemmän etuoikeutettu kuin toinen tilanteesta riippuen. Eihän siitä nimittäin tulisi mitään, että kaikki ovat vain kohteliaita ja väistäviä: ”Ole hyvä, mene sinä vaan ensin”.....”Ei, minä voin odottaa....mene sinä vaan ensin ”...jne.

Neljä koiristani on yötä päivää ulkona. Kuivaan sisätilaan ne pääsevät luukun kautta, etukuistilla on viisi petialustaa ja takakuistilla kaksi. Pitää olla valinnan varaa. Jos ne haluavat kaivautua

halkopinon alle tai tehdä poteron multakasaan tai pensaan suojaan, on se heidän asiansa. Kukkaistutukset on keskitetty aidatulla alueelle, jonne koirat eivät pääse. En suosittele m-a:ta enkä muutakaan koiraa "hortonomityypeille".

En yleensä ota koiriani mukaani, kun lähdän jonnekin, koska heidät on otettu vahtikoiksi. Vahtikoiran kuuluu jäädä pihalle omistajan poissa ollessa vahtimaan taloa.

Koirani syövät hyvälaatuisia kuivamuonia ja saavat paljon raakaruokaa. Toiset hautaavat luitaan aitauksiinsa ja syövät ne sitten sopivasti "kypsyneinä" myöhemmin. Maalaisjärkisellä ruokinnalla elätettyinä ne näyttävät terveiltä ja hyvin voivilta. Allergista m-a:ta en ole koskaan omistanut. Lääkärissä käymme rokotuksilla ja joskus hoidattamassa taisteluvammoja. Riitojen syyt ovat aina olleet selvät; salainen luukätkö metsässä, aarteen omistuksesta epäselvyyttä. Urokset ovat matsailleet oman nartun ollessa juoksussa. Monen vahingon aiheuttajana on itse asiassa ollut joku perheemme jäsenistä.... ja avannut väärän portin väärään aikaan. Yhteenoton yhtenä syynä on voinut olla vieraan koiran juokseminen aitamme taakse. Laumassani on pari tulisieluista narttua, joiden hermo ei tällaista kestä ja, koska ei pääse pölläyttämään vierasta, otetaan sopiva vieressä oleva käsittelyn kohteeksi. Valintaperuste on selvä; sellainen, jonka pölläyttäjä tuntee lieväksi uhaksi asemalleen, usein samaa ikäluokkaa oleva narttu. Koska syyt kinasteluihin ovat tiedossa, on niitä helppo välttääkin.

Kaikessa toiminnassani koirieni kanssa pyrin estämään niiden stressitason nousun. En piittaa heidän keskinäisestä arvojärjestyksestään. Yleisesti näyttää siltä, että vanhoja kyllä kunnioitetaan. Vain se on minulle tärkeää, että jokainen koirani luottaa minuun eikä halua vastustaa ohjaustani.

Johtajuuden saan siis tietyissä tilanteissa automaattisesti itselleni ja koirani ylläpitävät dominoivaa asemaani vapaaehtoisesti osoittamalla minulle aktiivisia alistumiseleitä. Tällainen asema on aina ansaittava omalla toiminnallaan ja käyttäytymisellään koiriaan kohtaan. Sanoisin, että m-a on hyvin statustietoinen ja luokittelee myös omistajansa ja muut ihmiset tällä perusteella. M-a:n omistajan on oltava riittävän itsevarma käytökseltään, jolloin koira mielellään taipuu omistajan tahtoon ja tuntee olonsa hänen kanssaan rauhalliseksi ja turvalliseksi kaikissa tilanteissa. Epävarma m-a voi olla vaarallinen, kun se "ottaa ohjat käsiinsä". Koiran perusluonteella on luonnollisesti vaikutusta, luonne-eroja on paljonkin, jopa samassa pentueessa. Tapa, jolla koiraa on käsitelty, on erittäin merkittävä!!!!

Sisälle otan tilapäisesti sen, jonka haluan. Ruuat jaan miten sattuu, lenkille alueemme ulkopuolelle metsään vien sen, jonka haluan. Juoksuiset narttuni, joita ei astuteta oleskelevat kolmisen viikkoa hoitolassa pari kertaa vuodessa. Ne eivät rähise tai metelöi siellä, syövät kaiken mitä eteen kannetaan ja juoksevat irti takametsässä. Niille ei tulisi mieleenkään lähteä vieraan sulhasen hakuun.

Kannatan luomuastutuksia, siksi haluan pitää uroksia ja narttuja. Annan niiden vain olla yhdessä ja luonto hoitaa loput. Normaali kyky lisääntyä on tärkeä ominaisuus, jota pitää vaalia. Urokseni eivät juurikaan ole kiinnostuneita muiden kuin omien narttujen juoksuista.

Koirieni turkit ovat useimmiten kampaamattomat. Ne oleilevat ulkona säästä piittaamatta. Jos ne haluavat kastua ja maata mudassa, niin tehköön niin. Turkin annan irrota useimmiten itse tai nypin ohimennen irtoavia karvalaattoja. M-a:n turkin kuuluu olla itsestään vaihtuva, joten voin perustella laiskuuteni sillä, että tutkin työkoiran tärkeän ominaisuuden olemassaoloa omissa koirissani. Monen koirani kynnet kuluvat itsestään, peukalon kynsistä on huolehdittava. Terveesti jalkojaan käyttävä koira kuluttaa kyntensä liikkueessaan. M-a:n kuuluu olla tällainen.

Kun m-a sairastuu parantumattomasti tai vanhenee, on senkin ajan oltava sille mahdollisimman onnellista. Koira on täysin omistajansa armoilla, sen on luovuttava osasta itsenäisyyttään ja nöyryyttävä omistajansa hoivattavaksi. M-a:sta on joskus vaikea tunnistaa kivuliaisuutta. Jos tuntee koiransa ja yleensä koiraeläinten normaalia käyttäytymistä, voi sen kyllä havaita. Eri asia on sitten haluaako sen havaita ja hoitaa - joskus kerralla, joskus lopullisesti - vai haluaako pitää vaivaista elossa sen takia, ettei pysty siitä luopumaan. "Villille ja vapaalle" ajattelen ainakin itse tämän olevan usein kohtuuttoman rankkaa. Omat koirani saattelen taivaaseen siinä vaiheessa, kun ne eivät kykene elämään normaalisti ikänsä edellyttämällä tavalla. Ne tulevat minulle odotettuina ja

arvostettuina, elävät rakastettuina ja lähtevät ylväinä ja kunnioitettuina. Tämän asian hoitamisen koen ehdottomaksi velvollisuudekseni parhaita ystäviäni kohtaan. Se on kiitos kaikista niistä ihanista päivistä, joita saan heidän kanssaan viettää.

Terveisin Anne Juppi